

Maria Huss, leg apotekare

Vad är en apotekare?

- Druid
- Kryddkrämare
- Farmaceut/Apotekare/Receptarie
- **Geriatriskt stöd**
- En apotekare är samhällets läkemedels-expert och innehar kunskaper om läkemedels effekt, funktion, kemiska struktur, tillverkning, användning och de lagar och förordningar som styr hanteringen (Wikipedia).

Vad gör apotekaren vid en läkemedelsgenomgång (LMG)?

Apotekarens stöd består av medicinsk rimlighetsbedömning av patienters läkemedelslistor tillsammans med läkare och sjuksköterska för att upptäcka medicinska och farmakologiska risker.

Vad gör apotekaren vid en LMG?

- Överföring och överföringskontroll från VAS till COSMIC
- Kontraindikationer
- Dubbelmedicinering med utbytbara eller medicinskt likvärdiga läkemedel
- Doskontroll utifrån njurfunktion (eGFR)
- Dosjustering vid tex biverkningar
- Interaktionskontroll - SFINX
- Rimlighetsbedömning utifrån diagnos
- Riskläkemedel ur fallsynpunkt
- Kontroll av lab-värden
- Följsamhet till terapiriktlinjer och behandlingsrekommendationer
- Förslag till utsättning och ned/uttrappning av läkemedel – FAS UT 3
- Bedömning av beredningsform utifrån patientens förmåga ex sväljsvårigheter, sondmatning

Överföring och överföringskontroll från VAS till COSMIC

- Förberedelse inför enkel LMG
- Patientintervju
  - Vilka läkemedel tar du (*egentligen och hur*)?
    - Patientfall: β -blockare vid huvudvärk
  - Naturläkemedel?
    - Kolloidalt silver – interaktioner?
  - Receptfria läkemedel?
  - Tar du nåt som förskrivits till anhörig/vän?
    - Patientfall: Makens tramadol, NSAID (diklofenak, ibuprofen osv) till äldre anhörig med tex hjärtproblematik

Kontraindikationer

- Föregås ofta av journalarkeologisk utredning
  - Trombyl och tidigare magsår

Dubbelmedicinering med utbytbara eller medicinskt likvärdiga läkemedel

- På receptet: Simvastatin
- På receptet: Atorvastatin

- På apoteket: Zocord, Vabadin, Simidon, Simvastatin
- På apoteket: Atorbir, Atorstad, Atorvastad, Lipitor, Atorvastatin

Du har fått: Tikacillin,
filmdragerad tablett 1..
På receptet: Kåvepeni-
n, filmdragerad tablett..
Båda innehåller:
Fenoximetylpenicillin

Doskontroll utifrån njurfunktion: eGFR

- Kreatinin: bildas vid muskelnedbrytning, utsöndras via njurarna
- Muskel-fettkvot ändras över tid
- Beräkningsmodul eGFR utifrån p-Krea
- Läkemedel vid nedsatt njurfunktion
- Medicinska kalkylatorer

Simvastatin Teva	Subst...	Filmdragerad tablett	20 mg
Ordination	Koncentration/Styrka		
Simvastatin Teva Filmdragerad tablett	20 mg		
1 tablett till kvällen	Dosera...		
Insättning	Behandlingstid	Utsättning	
2015-05-15	20:00	Tills vidare	
Patientinstruktion (anv & ändamål på recept)		Vårdpersonalinstruktion	
Kolesterolsänkande läkemedel.		D-interaktion med grapefruktjuice	
		Vid kreatininclearance < 30 ml/min bör doser över 10 mg/dag noggrant övervägas, och om nödvändigt, implementeras med försiktighet (källa FASS).	

Dosjustering vid t.ex. biverkningar

- "Sola dosis facit venenum" - Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus von Hohenheim, 1493-1541
- PHASE-20
  - Klåda
- Polyfarmaci – alltid dåligt?
  - Definition: >10 st läkemedel
  - Ökad risk för interaktioner, biverkningar, bristande följsamhet (compliance)
  - Patientfall

Interaktionskontroll - SFINX

- Interaktioner – SFINX
  - SFINX = **S**wedish **F**innish **I**nteraction
X-referencing
- Sökordslista för annat än läkemedel

Rimlighetsbedömning utifrån diagnos

- Finns fortfarande indikation?
- Fördelar vs nackdelar

Riskläkemedel ur fallsynpunkt

- Bensodiazepiner: Stesolid, Sobril, Flunitrazepam (Rohypnol) mfl
- Neuroleptika/Antipsykotika: Haldol, Risperdal
- Sömnmedel & lugnande: Zolpidem, Zopiklon, Propavan

Riskläkemedel ur fallsynpunkt – Vid hjärtproblem och ortostatisk hypotension

Samla Slime of Gold, pärlor, hermodactyl, vit och röd korall, benet från hjortens hjärta, torkade rötter av saffran och ruta. Gör ett pulver som kan blandas i mat eller dryck ... spruta patientens ansikte med rosenvatten och ge därefter lite diamargariton.

(Ardene, John. *De Arte Phisicale et de Chirurgia*. 1412)

Kontroll av lab-värden

- Vikt, längd, kreatinin-värde
- Blodtryck, puls
- Glukos
- Na⁺/K⁺
- TSH, T4, T3
- Översiktligt andra lab-parametrar

Följsamhet till terapiriktlinjer och behandlingsrekommendationer

- Indikatorer för god läkemedelsterapi hos äldre
- Z-läkemedel
- Läkemedelsbehandling av de mest sjuka äldre

- (FASUT 3)

Förslag till utsättning och ned/uttrappning av läkemedel

- FAS UT 3

Användarnamn: jamtland

Lösenord: 2pyr7i

Omeprazol Teva	Subst...	Enterokapsel, hård	10 mg
Ordnation		Koncentration/Styrka	
Omeprazol Teva Enterokapsel, hård		10 mg	
* 1 kapsel 1 gång dagligen			Dosera...
Insättning	Behandlingstid	Utsättning	
2015-05-16	08:00	12 Veckor	2015-08-08 08:00
Patientinstruktion (anv & ändamål på recept)		Vårdpersonalinstruktion	
Därefter 1 kapsel var fjärde dag i fyra veckor. <u>Uttrappningschema vid avslutande av långtidsbehandling.</u>		D-interaktion med ginkgo biloba Se <u>FASUT 3; anv.namn: jamtland,</u> <u>lösen: 2pyr7i</u>	

Tack! Frågor?

För varje sjuklighet i hjärtat, vid fallandesjuka och framtida spetälska

- Gör en dekokt på benet från hjärtat på en hjort, lagt i vin med pudrade pärlor. Om saft från gurkört tillsätts blir lösningen mer effektiv.

(Ardene, John. *De Arte Phisicale et de Cirurgia*. 1412)

Eva Arvidsson, leg logoped

Svälja tabletter när man har dysfagi

- Patienten berättar inte alltid
- Läkare/sköterska måste fråga hur det går för pat att svälja medicin
- Ev dysfagi måste utredas
- Hitta säkra sätt för pat att få i sig medicin
- Slippa allvarliga dysfagikomplikationer och ev undermedicinering

Om tabletter fastnar i mun-svalg-matstrupe

- Allvarliga frätstkador på slemhinnan
  - Sår
  - Ärrbildning
  - Förträngning
  - Kroniska sväljsvårigheter

Bedömning av beredningsform utifrån patientens förmåga ex sväljsvårigheter, sondmatning

- Enteral läkemedelsadministrering
- Sväljes hela
- FASS - citalopram

Tips för att svälja tabletter/kapslar

- Sitt rakt upp
- Drick först ett par klunkar vatten, ta sen tabletten
- Ta en tablett i taget
- Ta tabletten i munnen tillsammans med vatten, bubbelvatten, nyponsoppa
- Svälj med huvudet lätt nedböjt
- Drick några klunkar efteråt

Man kan också göra så här

- Drick ett par klunkar vatten
- Tugga en bit banan, knäckebröd e dyl
- Stoppa in tabletten när tuggan är färdigtuggad
- Svälj tabletten tillsammans med tuggan
- Drick några klunkar igen

Om tabletten ligger kvar

- Ta ut den ur munnen
- Harkla upp den ur svalget och börja om innan tabletten lösts upp

Tack! Frågor?

Gurgelvatten mot sväljsvårigheter

- Pga kall böld: romersk bertram, svärdslija, kummin, lagerbär och ruta med honung och socker
- Pga varm böld: bockhornsklöver, dadlar, kamomill och fikon med socker

Låt också göra ett bandage av dem för utsidan

(Ardene, John. *De Arte Phisicale et de Cirurgia*. 1412)